ASPECTES SOCIOCULTURALS DE L'HOSPITALET

JAUME BOTEY I VALLÈS
Professor d'Història i Cultura
a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Aquí entenc per «Cultura» no només el patrimoni de cada col·lectiu humà o les seves creacions intel·lectuals, ideològiques, estètiques o lúdiques i festives (conjunt de normes, valors, creences, símbols o la creació en el teatre, cinema, exposicions, música, etc.), sinó també el tipus de resposta que cada col·lectiu dóna a les seves necessitats primàries d'ordre material i d'organització social sobretot en els aspectes mes elementals, en la vida associativa de base. Tot col·lectiu és una xarxa de relacions, una estructura, els diferents elements de la qual s'interaccionen contínuament. Aquesta estructura creix o es debilita, s'orienta cap a un sentit o cap a un altre en funció de múltiples factors de caràcter global que en cada moment condicionen tant els individus com la societat en general. Des d'aquest punt de vista les expressions culturals estaran íntimament lligades tant a la situació política com a les relacions econòmiques vigents en el col·lectiu que vulguem estudiar; és a dir, hi haurà una clara relació directa entre vida associativa i democràcia cultural o participació i, alhora, dependran del lloc que cada grup ocupi en les relacions de producció.

Voler fer una anàlisi dels elements socioculturals de l'Hospitalet, voldrà dir, doncs, fer l'anàlisi del moviment popular i de les institucions que el regeixen o que genera. I, com que en bona part, «una ciutat és la seva història», per a entendre la situació present caldrà que ens remuntem, ni que sigui esquemàticament, al passat.

1. La història remota
(fins al «boom» del creixement demogràfic dels anys 50)

Tot i que tècnicament seria més correcte caracteritzar en capítol a part l'Hospitalet d'abans de la guerra, per raons de brevetat i, fonamentalment, perquè l'estructura urbana i social de la ciutat —fora del període 36-39— ha experimentat pocs canvis, he preferit comentar-ho en un sol capítol.

Queda ja lluny la ciutat cantada bucòlicament pel nostre poeta Pau Sans, jocfloralesc i xaró alhora. Però la ciutat encara manté una típica estructura rural: dividida en tres nuclis clarament diferenciats —Centre, Sta. Eulàlia i Collblanc-La Torrassa—, les forces econòmiques locals viuen fonamentalment de la terra, hereus dels antics propietaris o parcers. El capital industrial és forani, vingut de Barcelona. Per això no calen institucions financeres o comercials autòctones. Petita burgesia local que, com en molts altres municipis rurals, és la qui controla el poder econòmic i el poder polític municipal. S'agrupen entorn del Casino, tancant sobre sí mateixa aquella institució iniciada per en Busquets i Punset i en Pere Ferrés i Costa, i entorn del Centre Catòlic, institució cultural que, com altres de semblants en les poblacions catalanes, havia nascut a l'ombra de la Parròquia. En aquest cas de la Parròquia del Centre, l'any 1904, essent Rector Mn. Pañella i que fou traslladat el 1926 a la seva seu actual, construïda per Mn. Santiago Oliveras, membre d'una de les més influents famílies locals. Posteriorment, el 1932, es fundà l'Ateneu de Cultura popular, que fou durant la República el Centre cultural del catalanisme d'esquerres.

Mentrestant, les capes populars —pagesia, menestrals o classe obrera— d'abans de l'onada immigratòria dels anys 26-29 que omple La Torrassa s'agrupen entorn dels Cors Clavé, de la «Societat Coral l'Univers» o de la Cooperativa de Santa Eulàlia «El Respeto Mutuo». Després del 29, és prou coneguda ja la importància a l'Hospitalet, sobretot a la Torrassa, de l'anarcosindicalisme i de la seva implantació popular i l'obra cultural que exercí a través del Ateneus Llibertaris i de les Escoles Racionalistes. El llibre d'en Joan Camós «L'Hospitalet 1930-1936» en parla sobradament.

Les característiques de les institucions culturals d'aquesta època podrien resumir-se en poques paraules: tenen una vida i presència local intensa però ni el seu escàs nombre ni la infrastructura de cada una d'elles és comparable a les existents a d'altres ciutats o a la majoria de barris de Barcelona. De fet, l'Hospitalet no és encara una ciutat. Si per ciutat entenem un col·lectiu sòlidament vertebrat i que vertebra un ter-

ritori. Són, però, les úniques institucions que han perdurat. El 1945 es fundà a La Torrassa «Aliança» i el 1946 «Pimpinel·la».

Pel que fa a les publicacions podria dir-se semblantment. El següent llistat està igualment pres del llibre de Joan Camós: el sector que hem qualificat de petita burgesia local va tenir com a mitjà d'expressió «La Resenya» (Casino del Centre), fundada l'any 1907, «La Voz del Llobregat», portaveu de La Unió Patriòtica, o la mateixa «Bandera», fundada per Josep Janés, de caràcter moderat, o «Eco», ressò d'un grup de comerciants de Collblanc. «Llibertat», «L'Obra», «Fortitud», «El Poble», «La Zarpa», «La Antorcha», «Amunt» i d'altres foren les revistes de partits de tendències més o menys republicanes. Des de després de la guerra fins a l'any 1973, el més absolut silenci en publicacions locals, fora de la pàgina a «Solidaridad Nacional» i d'alguns butlletins del Casino, convertit en «Casino Nacional».

2. **Del 1950 al 1975**

Són els anys del canvi radical de l'Hospitalet , que passa de 70.000 a 300.000 habitants: la taca de ciment que prové de Barcelona ha envaït hortes i camps. Els noms: la Florida, Pubilla Cases, Sanfeliu, com a barris de semi-autoconstrucció. I els blocs i polígons de Can Serra, Bellvitge, Gornal, Gran Via. Uns i altres generen diferents tipus de vida social, i per tant diferents relacions culturals.

L'antiga burgesia local aprofita les seves propietats —el sòl municipal— com un bé de canvi per a especular. Alguns s'apuntaran a la nova situació i convertiran l'antic Ateneu en la seu de la nova cultura falangista. La majoria «passen» d'ideologies més atents al profit que aquest «boom» de creixement podia donar. I es creen a la seva mida una expressió cultural de nous-rics: els sopars de «las noches de la ciudad», trista imitació de les burgesies històriques, creadores de riquesa i de cultura d'altres bandes. No podien quallar.

Buscaren també la seva expressió periodística: «La Voz del Llobregat» o «Hospitalet Información». Tampoc no podien quallar.

El creixement fins a 300.000 habitants ha convertit a l'Hospitalet en la «segona ciutat de Catalunya», per nombre d'habitants. Aquí conviuen no ja dues cultures —l'autòctona i la sobrevinguda—, sinó una multiplicitat de cultures en funció dels llocs de procedència dels nou vinguts. Òbviament és un fet determinant per al futur de la ciutat, però al meu entendre molt més encara per la funció de «paradigma» que pugui

LA VOZ DEL LLOBREGAT

PERIODICO INDEPENDIENTE DE INFORMACION COMARCAL

Redacción y Administración: Av. Metro, 16 - Tel. 337 34 76 - HOSPITALET

HOSPITALET, 27 ABRIL 1973. AÑO 1. PRECIO: 7 PTAS.

DIA DEL LIBRO

Hoy se abre la Exposición de Espárragos de Gavá

El déficit de instalaciones deportivas en Hospitalet

J. Pallejà

Resumen final de la 3.ª División de Baloncesto

(Páginas deportivas)

IMPOSICION DE LA MEDALLA DE PLATA DE LA CIUDAD A LA SEÑORA CONSARNAU

Como en años anteriores el libro ha saltado a la calle para llevar su mensaje de cultura. Este puesto, situado en la Plaza del Ayuntamiento de Hospitalet, simboliza los que en toda la comarca se han instalado. Pero lo importante es que el libro se entronice como una necesidad cotidiana. No es válido aquello de un libro al año. Esperemos que así sea. (*Foto Claret*)

EL DELTA EN PELIGRO

EL PROBLEMA VISTO POR MATIAS ESPAÑA, JAIME CODINA Y C. RUBIO

100.000 personas tienen problema

EL FUEGO DESTRUYO AYER UNA FABRICA EN LA FEIXA LLARGA DE HOSPITALET

Ayer por la tarde a las cinco y media se declaró un voraz incendio en las instalaciones de la empresa de recubrimientos plastificados Omnigraf, situada en la calle Feixa Larga, en pleno sector industrial de la Carretera del Mig, de Hospitalet.

Las llamas se propagaron rápidamente por todo el edificio sin que fuera posible evitarlo. Acudieron ocho autobomba de los servicios de extinción de incendio del Ayuntamiento de Barcelona, que procedieron a apagar las llamas, cosa que consiguieron sólo después de una hora y media de denodada lucha.

A pesar de todos los esfuerzos, la planta industrial, los materiales almacenados, la maquinaria y todos los efectos que había en el edificio quedaron totalmente destruidos. El montante de las pérdidas no ha sido calculado todavía en el momento de redactar la información, pero son muy elevadas.

C.

VILADECANS

Inminente cambio de Alcalde

(De nuestro corresponsal, J. Vidal). — Son cada vez más insistentes los rumores según los cuales próximamente se producirá la sustitución como alcalde de la localidad de don Vicente Galindo Mirovet, tras siete años de permanencia en el cargo.

Asimismo, en los conjeturas sobre los posibles sucesores, se barajan especialmente tres nombres: el de don José Parellada, presidente del Patronato Municipal de Cultura y Deportes y recientemente nombrado teniente de alcalde, el de don Cirilo Miernau, hermano de don Juan Miernau, que desempeñara la presidencia del consistorio durante catorce años, y, finalmente, el de don Esteban Sofa. Sin embargo, parece también que no sorprenderá el nombramiento para el cargo de alguien no destacado especialmente en el campo de la política local.

La voz del Llobregat: la veu del seu amo?

tenir per a la resta de Catalunya. L'Hospitalet s'ha convertit en un laboratori cultural. La problemàtica de sedimentació o solidificació d'aquest conjunt heterogeni cridats a conviure és tan greu que estic convençut que si aquí es resolt positivament, s'haurà resolt en el conjunt de Catalunya.

Però continuem el nostre recorregut descriptiu. L'antiga cultura pairal catalana a penes ja si troba formes d'expressió entre la repressió oficial i l'esporuguiment general que ha caigut damunt de les antigues famílies del poble davant del canvi de la seva ciutat, negades enmig d'una població nova i desconeguda. Algunes es refugien al Centre Catòlic. Altres inicien tímides agrupacions d'excursionisme i folklore: la UEC, 1952, com a continuació del grup Saltadiç, les Colles sardanístiques, l'Esbart Sant Isidre fundat a la seva parròquia l'any 1951 (que durant anys també edità OASI).

Cap a finals dels 60 comencen a sorgir amb força múltiples iniciatives encapçalades la major part d'elles per persones autòctones que s'adonen de la gravetat i irreversibilitat del procés, de la importància del debat cultural en una ciutat de les dimensions i la problemàtica de l'Hospitalet, i de la necessitat de diàleg amb la població nouvinguda. Es tracta de gent jove, que no té res a veure amb els poders econòmics socials, i d'iniciatives que, malgrat que cada una d'elles pel seu propi objecte va dirigida a un públic específic i que normalment circumscriuen la seva activitat a un barri, projecten la seva activitat al conjunt de la ciutat: «Amics de la Música» el 1947, que tingué llarga durada i una intensa activitat; «Alfa 63», que amb el temps havia de donar lloc al GAT, una de les institucions més representatives de la ciutat; el «Cine-Club Buñuel», que s'ubicà a la Parròquia de Sant Ramon i estenia la seva influència fins a Barcelona; l'Escola «Sant Jordi», de la qual després nasqué «El Patufet» que ha encapçalat multitud d'iniciatives en el seu camp, i posteriorment l'Acadèmia «Sant Josep»; L'Òmnium Cultural que arribà a oferir català a totes les escoles; el renaixement de L'Ateneu l'any 1978, amb els grups de Ciències Naturals, Teatre, Pintura, etc.

En aquesta mateixa línia es va produir durant aquest temps l'única experiència de periodisme independent, de qualitat i amb una visió de la ciutat que hi ha hagut a l'Hospitalet: «L'Estaca». L'intent de «Papers de Ciutat», posterior a l'etapa que ressenyem, no pogué tenir ni la durada ni el ressò de L'Estaca.

L'Ajuntament estava al marge d'aquestes iniciatives, sovint les mirava amb recel, i en canvi començava la seva presència en el camp de la cultura en una doble línia: d'una banda, la cultura-espectacle de masses amb els «Festivales de Verano» o amb els «Festival de los pueblos de España» que diluïa, com era moda en aquell moment, la identitat cultural catalana enmig del folklore regionalista; i d'altra banda iniciant una mínima infrastructura de la qual la creació del Patronat de Cultura, l'escola d'Estudis Artístics i la primera de les Aules de Cultura, la de la Florida, en foren els primers exponents.

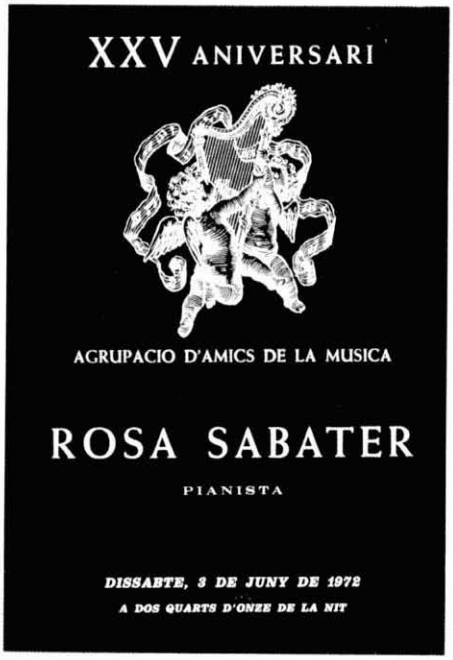

Agrupació d'amics de la música: importat associació formada durant els deserts anys de la postguerra. Aquest programa de mà de 1972 celebrava el seu XXVè. aniversari.

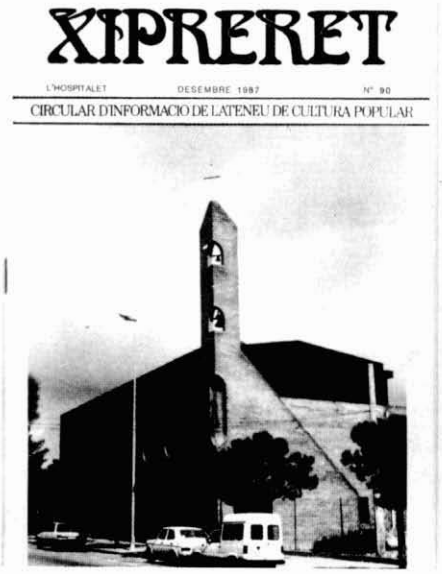

Exemplar del butlletí intern pels socis de l'Ateneu de Cultura popular.

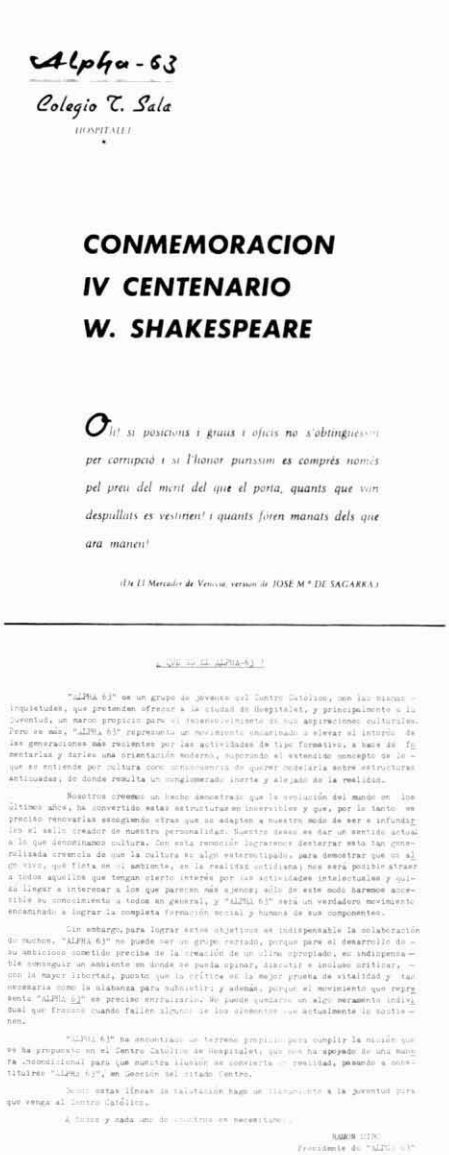

Alpha-63

Colegio T. Sala

HOSPITALET

CONMEMORACION
IV CENTENARIO
W. SHAKESPEARE

Oh! si posicions i grans i oficis no s'obtinguessin per corrupció i si l'honor pumsum es comprés només pel preu del mérit del que el porta, quants que van despullats es vestirien! i quants foren manats dels que ara manen!

(De El Mercader de Venecia, versión de JOSE M.ª DE SAGARRA.)

¿QUE ES EL "ALPHA-63"?

"ALPHA 63" es un grupo de jóvenes del Centro Católico, con las mismas inquietudes, que pretenden ofrecer a la ciudad de Hospitalet, y principalmente a la Juventud, un marco propicio para el desenvolvimiento de sus aspiraciones culturales. Pero es más, "ALPHA 63" representa un movimiento encaminado a elevar el interés de las generaciones más recientes por las actividades de tipo formativo, a base de fomentarlas y darles una orientación moderna, superando el extendido concepto de lo que se entiende por cultura como consecuencia de querer modelarla sobre estructuras anticuadas; de donde resulta un conglomerado inerte y alejado de la realidad.

Nosotros creemos un hecho demostrado que la evolución del mundo en los últimos años, ha convertido estas estructuras en inservibles y que, por lo tanto, es preciso renovarlas escogiendo otras que se adapten a nuestro modo de ser e infundirlo el sello creador de nuestra personalidad. Nuestro deseo es dar un sentido actual a lo que denominamos cultura. Con esta renovación lograremos desterrar esta tan generalizada creencia de que la cultura es algo esterotipado, para demostrar que es algo vivo, que flota en el ambiente, en la realidad cotidiana; nos será posible atraer a todos aquellos que tengan cierto interés por las actividades intelectuales y quizás llegar a interesar a los que parecen más ajenos; ello de este modo haremos accesible su conocimiento a todos en general, y "ALPHA 63" será un verdadero movimiento encaminado a lograr la completa formación social y humana de sus componentes.

Sin embargo, para lograr estos objetivos es indispensable la colaboración de muchos. "ALPHA 63" no puede ser un grupo cerrado, porque para el desarrollo de su ambicioso cometido precisa de la creación de un clima apropiado, es indispensable conseguir un ambiente en donde se pueda opinar, discutir e incluso criticar, con la mayor libertad, puesto que la crítica es la mejor prueba de vitalidad y tan necesaria como la alabanza para subsistir; y además, porque el movimiento que representa "ALPHA 63" es precisa enriquecerlo. No puede quedarse en algo meramente individual que fracasa cuando faltan algunos de los elementos que actualmente lo sostienen.

"ALPHA 63" ha encontrado un terreno propicio para cumplir la misión que se ha propuesto en el Centro Católico de Hospitalet, que nos ha apoyado de una manera incondicional para que nuestra ilusión se convierta en realidad, pasando a constituirse "ALPHA 63", en Sección del citado Centro.

Desde estas líneas la felicitación hago un llamamiento a la juventud para que venga al Centro Católico.

A todos y nada uno de nosotros es necesario.

RAMON LUNO
Presidente de "ALPHA 63"

Alpha 63: associació cultural molt important a l'Hospitalet dels anys 60 que fou una veritable escola de formació per a molts joves interessats per les diverses manifestacions culturals.

No pot acabar-se aquest apartat sense fer esment especial a la funció cultural i aglutinant de l'Església, sigui a través d'algunes escoles (Sant Isidre, Casal dels Àngels, Fàtima i especialment Joan XXIII en el desballestat Bellvitge d'aquell moment), o principalment a través de les Parròquies com a nuclis d'assentament de la població immigrada. Algunes d'elles conceberen clarament l'activitat pastoral com una funció educadora i cultural més enllà estrictament del servei del culte o litúrgic i catequètic. Caldria remarcar la funció el 1960 del «Centre Santiago Apóstol», actual «Centre La Torrassa»; la funció de la JOC a La Florida, de la parròquia dels Desemparats o de la construcció a Can Serra de la Casa de Reconciliació. Alhora, però, en consonància amb el procés de laïcització de la vida urbana, tallaven uns signes i símbols propis de la religiositat popular a què estaven acostumats els immigrants en les seves zones rurals de procedència, sense saber substituir-los per signes nous.

El fet cultural més important d'aquest període, però, és el naixement d'un moviment popular d'àmplia base i vida associativa riquíssima encapçalat per les Associacions de Veïns i que tenia molt poc a veure amb el moviment de cultura popular d'abans de la guerra. L'antecedent directe del moviment a l'Hospitalet fou el Centre Social de la Florida, autèntica escola dels futurs dirigents culturals i polítics de la ciutat.

Són grups de gent jove, normalment castellanoparlants però amb una forta presència de catalans autòctons que fan de la defensa del seu barri un projecte cultural comú amb els immigrants, políticament plurals tot i que els grans impulsors en foren els dirigents del PSUC, amb mitjans econòmics precaris i actuant sempre en la frontera entre la legalitat i la clandestinitat.

Actuaren com a autèntics «sindicats-urbans» agents i protagonistes del canvi social perquè actuaren sobre els objectius fonamentals de la transformació del sistema urbà: articularen la protesta de cada barri defensant un concepte de ciutat com un bé d'ús i no com un bé de canvi per a especular. Les reivindicacions urbanístiques, de millora dels serveis, especialment l'escolar i el de salut, etc., ajudaren, alhora, l'immigrant a fer seu el nou territori. Foren, per tant, una excel·lent mediació d'integració cultural de l'immigrat. Ràpidament el moviment trobà formes d'expressió cultural explícita de la qual en fou una primera mostra l'excel·lent exposició del Grup Glicinas «Los Cántaros de la emigración», però també els grups de poesia popular que sorgiren, Grup Orto entre ells, o el moviment de les Escoles d'Adults que en part tingué uns mateixos protagonistes i impulsors, etc. Seria imprescindible per a la recuperació de la Història de la ciutat l'anàlisi dels Butlletins d'aquestes entitats, autèntiques joies de cultura popular.

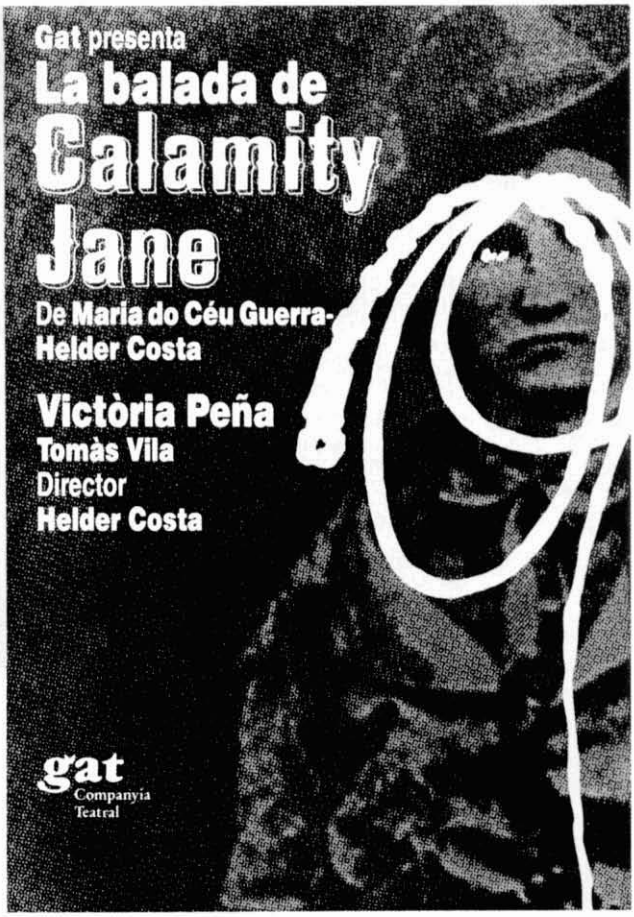

El *G.A.T.*: l'ahir i l'avui d'una entitat amb molta història al darrera.

Les Associacions de Veïns compliren, a més, un altre objectiu fonamental: foren les escoles de la democràcia i de la participació. Tot i que el moviment mantenia la seva autonomia organitzativa i la seva capacitat per anar definint els objectius, la situació general del país i la presència de militants polítics a les Associacions les convertiren en un autèntic motor del canvi polític, primer a nivell local enfrontant-se amb els interessos defensats per l'Ajuntament, però també desafiant a les institucions de l'Estat participant a les mobilitzacions reclamant l'Estatut, amb la creació de l'Assemblea Democràtica de l'Hospitalet i de la secció local del Congrés de Cultura Catalana.

Paral·lelament començaren a sorgir, tímidament primer i gairebé en cercles tancats, grups que cultivaven el que Paco Candel ha dit la «Permanència entre els immigrants de les formes culturals de les seves terres d'origen»: penyes flamenques, la institucionalització de fet a l'Hospitalet del que després ha estat la Feria de Abril (que, per cert, el primer Ajuntament democràtic, al cap de molts pocs dies d'haver estat elegit, va tallar pel que aleshores s'intuïa que comportava de lerrouxisme).

3. **Del 75-79 fins ara**

Des del 75-79 fins ara han passat a l'Hospitalet una sèrie de fenòmens que orienten el sentit de la ciutat cap a nous camins. Procuraré, ni que sigui esquemàticament, resumir-los en quatre grans apartats:

a) *Transició cap a la democràcia.*

I en primer lloc, cap a la democràcia municipal. El 79 fou rebut amb una enorme expectativa: l'Ajuntament, a través dels seus elegits, gestionaria els interessos populars. S'esperaven millores ràpides de la ciutat, participació, etc. Per primera vegada a la història de l'Hospitalet, excepte el breu període de República i guerra, quedaven desplaçats del poder local els antics clans que havien administrat una ciutat de 300 mil habitants com una propietat particular. Però ja des del seu origen, i amb el transcurs del temps cada cop més, anirien quedant desplaçats els dirigents culturals i polítics que, amb projecte global de ciutat o una mica intuïtivament, havien fet créixer el teixit social. Apareixia una nova classe política, amb un nou estil de relacionar-se amb les associacions de base.

I un nou problema: la mateixa democràcia municipal havia portat a Barcelona un equip fort que projectava, lògicament, el millorament de

Diversos butlletins d'associacions de veïns de l'Hospitalet.

la capital, amb el risc que aquest hagués de fer-se a expenses de les ciutats veïnes. Aquest projecte té un nom: olimpisme, i una institució: la Corporació. Lentament petits nuclis van prenent consciència de la importància cultural d'aquest projecte que posa en perill la identitat de la ciutat.

Autonomia i la recuperació democràtica de les institucions catalanes i la seva presència pública en la vida quotidiana, l'inici de la normalització lingüística a l'escola i als mitjans de comunicació, la nova vitalitat de les expressions culturals, de la recuperació històrica, etc. que els vinguts de fora havien reclamat amb insistència en el període anterior, ja

s'havien assolit. I s'havia assolit, sobretot el seu dret a ser reconeguts no com a «immigrants» sinó com a catalans.

b) *Crisi econòmica.*

L'immigrat vingué a Catalunya a buscar feina i ara la té en perill, l'ha perdut o no en troba. En venir, la seva actitud enfront de Catalunya era positiva perquè aquí podria resoldre amb el treball les seves dificultats. L'expressió més greu del canvi d'actitud la manifesten els que es decideixen a tornar al poble; de totes formes, p. ex., les xifres de 30.000 aturats (30 % de la població activa), o de 53.000 pts. com a ingrés mensual mig d'una família de l'Hospitalet que posa de manifest un estudi recent de la Ponència de Serveis Socials de l'Ajuntament, manifesten que existeixen ja a la ciutat aquells sectors de marginació, tècnicament anomenats «cultura de la pobresa» o «el quart món a casa nostra».

El problema está en que les diferents cultures que conviuen ara a Catalunya reclamant totes elles el dret a la catalanitat, s'identifiquen fàcilment amb l'estratificació d'una societat dividida en classes, i que aquesta estratificació s'agreuja amb la crisi econòmica. Ara bé, la crisi i l'atur afecten de manera desigual les diferents àrees geogràfiques de Catalunya, i els barris i les ciutats de més alt percentatge d'immigració, poden anar convertint-se en les zones normals de la ubicació de la marginalitat social. Es corre el perill de les «Catalunyes incomunicades», de consolidar la divisió cultural de la societat catalana com a conseqüència de la manera com es varen ubicar a la perifèria de les grans ciutats la població sobrevinguda: cultura d'expressió tradicional catalana a les zones rural i urbanes benestants i una altra cultura de tradició i expressió no catalanes a la perifèria de les concentracions industrials en un context social degradat addictes a les Ferias de Abril, del Rocío, a processons de Setmana Santa laiques.

Aquest mateix problema es dóna a l'interior mateix de l'Hospitalet, vegi's, si nó, la diferència entre la Festa Major de l'Hospitalet Centre i la de Bellvitge.

Quien és el model cultural que es persegueix? Poden conviure sense problemes totes les expressions culturals? Finalment, quina acabarà prevalent?

c) *Realitats culturals noves.*

La llibertat de la democràcia i una ciutat més consolidada en la qual el creixement demogràfic s'ha estancat ha possibilitat que en els últims anys sorgissin noves i múltiples iniciatives, de les quals en serien una mostra la vitalitat de les Festes Majors i en general de la Festa popular al carrer, i en un altre ordre, per exemple, la multiplicitat de les

associacions esportives, la participació dels pares en els centres escolars a través de les APAS. I de manera molt especial cal esmentar l'important fenomen, per la seva massivitat, per la presència gairebé a tots els barris i per la seva filosofia cultural del temps lliure infantil, dels Esplais, i especialment del Centre Infantil i Juvenil de Bellvitge.

Dintre la florida d'institucions culturals noves caldrà recordar «El Cau», que ha jugat un important paper a l'Hospitalet Centre; el «Cine-Club»; les llibreries «Els Pins» i «Catalunya» nedant contra corrent entre l'escàs hàbit de lectura de la ciutat; el «Casalet del Mestre». I en els aspectes més estrictament artístics les Corals «Elisard Sala» (del 69), «Xalesta» (del 73) i «Els Matiners» (del 71); la cobla «Principal de Collblanc» (del 70); el grup musical «Pizzicato» (del 82) i l'agrupació orquestral dirigida per Cherubito (del 82), a més de molts altres conjunts juvenils de Roc i instrumentació moderna; en el camp del teatre el nou grup «La Bohèmia» (del 78); el taller de pintura de Pubilla Cases (del 78); el taller de video de Santa Eulàlia (del 81); o els grups de bastoners (82) i Diables (83) de l'Hospitalet; l'Ateneu Cultural Catalònia a la Torrassa (83).

Són totes elles entitats ben vives. El problema és que, com diu Nani Riera, «les entitats més vives sempre semblen a punt de morir», sostingudes pel voluntarisme dels seus promotors i enmig de la precarietat, lluitant contre els baixos nivells culturals de la població, volent omplir un espai de servei cultural a la ciutat però tenint a 15 minuts de cotxe o de metro, a Barcelona, unes altres institucions amb més mitjans. A aquesta competència deslleial no hi ha pogut fer front ni la nova política d'estrenes simultànies als principals cinemes comercials de la ciutat. De la mateixa manera que no ha estat possible consolidar un periodisme local. Els suplements dedicats a l'Hospitalet i al Baix Llobregat d'alguns diaris, suplements ja desapareguts, sembla que foren reclams publicitaris per a les respectives empreses. Avui, a l'Hospitalet només existeixen dues petites revistes: Progrés i Xipreret.

Des de molts punts de vista, però sobretot des del cultural, viure a l'Hospitalet és dur. Durant els anys de què ara parlo, hem estat testimonis d'un continuat i lamentable èxode cap a Barcelona, de molts dels dirigents culturals de les institucions que acabo d'anomenar. Han tingut la sensació de l'ofec d'un món petit i que el seu treball no rendia.

d) *Associacionisme i participació*

La cultura, però, com a fenomen de participació, ha desaparegut. Dels objectius del moviment popular de la dècada anterior: reivindicació de «la ciutat» com a espai d'ús; creació d'un nou sentit comunitari

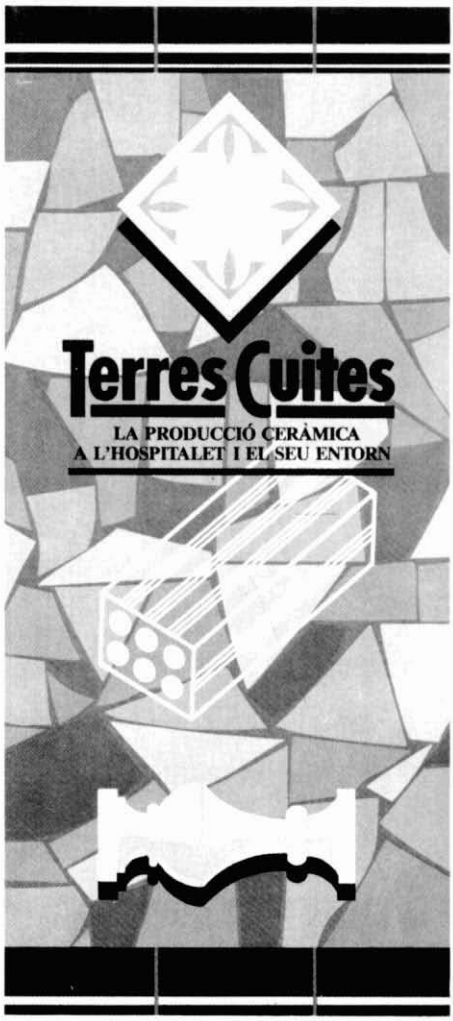

L'exposició *Terres Cuites* va inaugurar el *Centre d'Art Cirici i Pellicer l'any 1986*.

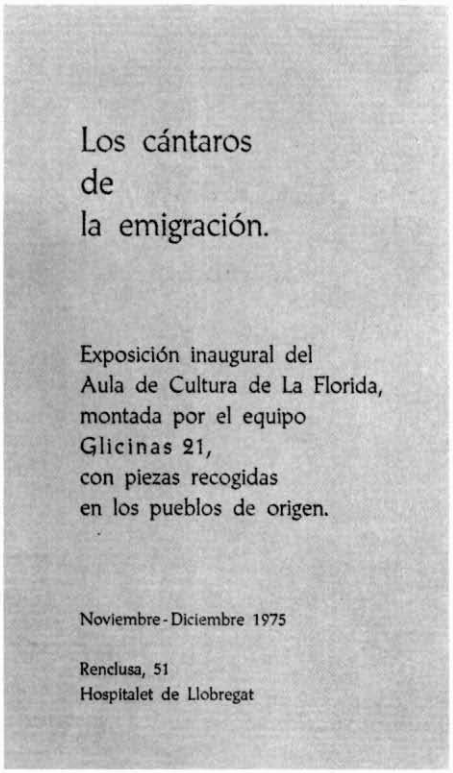

Los cántaros de la emigración. Programa de mà d'una exposició de caire antropològic que va inaugurar la primera Aula de Cultura de la ciutat a uns dels barris amb forta immigració.

Els successius intents d'anteriors cine-clubs de la ciutat i de gent motivada pel fenomen cinematogràfic en general, es van veure reflectits en la creació del *Cine-Club l'Hospitalet*, entitat amb un important número d'associats molt singular dintre el panorama cultural d'arreu de Catalunya, com ho ha demostrat la recent entrega del premi al millor Cine-Club atorgat per la Generalitat.

d'identificació cultural, i participació, ningú no dubta que la voluntat de consecució del primer dels objectius es manté. Dels altres, no.

No es tracta de mitificar la vida associativa del passat. Ni la del passat remot (les institucions culturals a què he fet referència al començament) ni les del passat pròxim, més vinculades a aspectes reivindicatius. Per a poder valorar la influència que tingueren en la vertebració de l'Hospitalet com a ciutat caldria un estudi històric que depassa les possibilitats d'aquesta comunicació. Sembla clar però, que el pes que unes i altres tingueren anava més enllà del nucli dels propis associats, en tant que eren punts de referència clars de participació en aspectes globals.

Certament en els últims temps han nascut noves associacions que representen un valor inqüestionable des d'un punt de vista d'estructuració social, però acotades als seus propis objectius de serveis directes als usuaris o associats. És a partir d'aquí que sembla que el nivell de participació global en un projecte comú de ciutat sorgit des de la vida associativa de base, s'ha esllanguit. En definitiva, que encara que hagin nascut noves associacions, s'està morint la participació ciutadana. I això precisament a partir de la democràcia.

Es diu que una de les causes de l'agonia fou els traspàs dels seus dirigents als nous càrrecs. Ni que sigui amb el senzill procediment estadístic pot demostrar-se que això no és així: només un nombre escàs de dirigents foren desplaçats. D'altra banda, el fenomen no és exclusiu de l'Hospitalet.

Els sociòlegs parlen de divorci entre societat civil i societat política. S'ha ampliat la bretxa que ja existia entre els interessos i la voluntat del poble, per un costat, i els partits i l'Estat. La burocratització de l'Estat com a maquinària independent i autoreproductora, tecnològicament sofisticada i amb uns servidors imbuïts de la seguretat que els dóna l'estabilitat del seu lloc de treball en una societat en la qual aquesta seguretat s'ha perdut i del carisma dels seus «nous sacerdots» d'aquesta maquinària infal·lible (cultura del funcionari), han fet que la gent tornés a casa seva. Davant d'un moviment obrer impotent, un sistema de comunicació unidireccional i omnipresent i pràcticament indiferent a les peculiaritats culturals, davant d'un Estat centralitzat i totpoderós, davant de la crisi econòmica estructural però patida individualment, la indefinició cultural, etc., la població ha deixat de creure en l'eficàcia del debat cultural i en la necessitat de coordinar-se; ha deixat de creure en la necessitat de fer propostes que, com la que féu el moviment popular respecte a la concepció de la ciutat poguessin ser escoltades. D'altra banda, l'administració no ha tingut interès en fomentar-lo, o impulsar que sorgissin les propostes, per por de no poder-les controlar o aconduir.

A l'Hospitalet això és obvi. És cert que moltes de les institucions culturals nascudes recentement viuen en part per la política de convenis del Patronat Municipal de Cultura. És cert també que es vol dotar a l'Hospitalet de la infrastructura cultural bàsica que necessita una ciutat: Museu, Biblioteques, (especialment la de Can Sumarro), Teatre, Sala d'Exposicions, Banda Municipal, Catàleg del Patrimoni, Arxiu, etc. És cert també que es busquen senyals d'identitat ciutadana en una ciutat que no en tenia. Però no em refereixo només a això. No limito el concepte de cultura als serveis culturals estrictament dits, sinó al concepte de cultura com a debat, com a participació, com a vertebració, com a creació del teixit social. Firaciutat, per exemple, és una proposta enèrgica, és un signe d'identitat, és un projecte de ciutat, és un debat. Ens enriqueix. Fa «cultura». I no s'hauria pogut fer d'esquena als protagonistes de la gestió econòmica, els industrials, ni d'esquena a la ciutat: és valorada precisament perquè la ciutat se'n ha fet ressò! De manera semblant, per exemple, la magnífica exposició «Terres Cuites»: no hauria estat possible fer-la d'esquena als fabricants; i precisament perquè és un debat amb la història, és un senyal d'identificació.

Caldria un debat aprofundit sobre la importància cultural dels signes d'identificació d'un col·lectiu. Sovint s'ha dit que a l'Hospitalet no existeixen. No és veritat. Existeixen. Per a trobar-los és necessari encetar el debat amb la història i la població actual. Si aquest debat existís, les institucions que he esmentat participarien en el projecte global de la ciutat. La «cultura» no pot entendre's només com a cultura-espectacle, cultura-consum dels grans festivals, per importants que aquests siguin. Si el debat existís l'escut de la ciutat no hauria estat considerat patrimoni exclusiu de la classe política o dels erudits, únics que han decidit el seu canvi; la revista «La ciutat» no hauria tingut ni els inicis ni el final que ha tingut; l'agermanament amb Nicaragua no s'hauria fet d'esquena a les més de 40 institucions que havien manifestat estar preocupades pel tema; no s'hauria destruït el patrimoni ciutadà d'arqueologia industrial que era La Farga, o no caldria buscar senyals d'identificació artificiosament sense connexió amb la realitat històrica o present de la ciutat o amb el passat del seus veïns.

Només entenent la Cultura en aquest sentit l'Hospitalet podrà tenir consciència de col·lectiu, de ciutat, i podrà fer front als grans reptes que té com a ciutat davant dels aspectes econòmics (atur, marginacions, industrialització), davant de la integració de les múltiples cultures que hi conviuen, davant de les ànsies expansionistes de Barcelona, etc. Només la cultura entesa com un procés de construcció d'una comunitat és capaç d'engrescar i frenar la sangonera dels que se'n van.

*Personalment, estic conveçut que el debat cultural i la vida associa-*tiva tornarien a ser-hi. Es donen indicis que reneix amb més força creativa en aquells llocs on havia estat fort. Naixerà segurament amb nous paràmetres. Tots hem d'escoltar-los i estar-hi atents. Fou amb aquesta voluntat que va néixer el Centre d'Estudis.